

Statenmededeling

Onderwerp

Gerichte opkoop piekbelasters stikstof rondom Natura 2000-gebieden

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795489

PS: 4802908

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

Het voornemen van Gedeputeerde Staten om op basis van vrijwilligheid in Noord-Brabant gelegen veehouderijen aan te kopen die als piekbelasters van stikstof op stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden kunnen worden aangemerkt, met gebruikmaking van de door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) ter beschikking te stellen geldmiddelen op basis van de Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden, hierna ook aan te duiden als de opkoopregeling of de Regeling.

De opkoopregeling zal drie keer worden opengesteld in de periode 2020 – 2022. Daarbij stelt LNV telkens één tranche van het budget ter beschikking, in totaal voor onze provincie circa €53 miljoen. Wij verwachten dat met gebruik van dit bedrag circa 35 tot 45 veehouderijen kunnen worden aangekocht, met circa 500 tot 700 ha grond. In de eerste tranche gaat het om circa 10 bedrijven met circa 100 tot 200 ha grond.

Aanleiding

a. Rijks gelden voor gerichte aankoop van piekbelasters stikstof

In haar [brief aan de Tweede Kamer van 7 februari 2020](#) heeft de Minister van LNV aangekondigd dat vanuit het Rijk €350 miljoen beschikbaar komt voor gerichte aankoop van veehouderijen (piekbelasters) om de stikstofdepositie op daarvoor gevoelige Natura 2000-gebieden te laten dalen en ruimte te maken voor blijvende boeren. Deze aankondiging is bevestigd in de [Memorie van Toelichting](#) bij het op 12 oktober 2020 ingediende voorstel tot wijziging van de Wet Natuurbescherming en de Omgevingswet (stikstofreductie en natuurverbetering).

De vrijkomende stikstofdepositieruimte wordt in samenwerking met provincies ingezet. Volgens de minister van LNV deels voor het herstel van de natuur door het verlagen van de depositie op Natura 2000-gebieden, deels daar waar nodig voor het legaliseren van de PAS-meldingen, en voor het resterende deel voor alle ontwikkelingen die in een gebied noodzakelijk respectievelijk gewenst zijn, inclusief rijksprojecten. Daarnaast kan de ruimte volgens de minister worden betrokken bij eventuele problematiek die volgt uit de uitzonderingen op het niet-vergunningplichtig zijn van bemesten.

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795489

PS: 4802908

b. Budget en uitkeringsregeling

Van het landelijke budget van €350 miljoen voor de gerichte aankoop van piekbelasters stikstof zal onze provincie circa 16% ontvangen, zijnde circa €53 miljoen. De gelden worden in drie tranches beschikbaar gesteld, van respectievelijk €100, €100 en €150 miljoen. Binnenkort komt de eerste tranche vrij, voor onze provincie circa €16 miljoen. Voor de verdeling van het budget over de provincies en ter bevordering van de doelmatigheid van de bestedingen heeft de minister van LNV de [Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden](#) vastgesteld, hierna ook te noemen de Regeling

c. Hoofdpijnen regeling

De Regeling is primair gericht op het aankopen van de stallen en andere bedrijfsgebouwen van veehouderijen die als piekbelaster van stikstof op stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden kunnen worden aangemerkt. Het gaat dan om bedrijven met productierechten (varkens- pluimvee- of fosfaatrechten) en bedrijven zonder productierechten voor het houden van vleeskalveren of andere runderen bestemd voor de productie van vlees, voor zover geen sprake is van melkvee, en bedrijven zonder productierechten voor het houden van melkgeiten. Naast de bedrijfsgebouwen mag ook de landbouwgrond worden gekocht, maar dit is niet verplicht.

De Regeling gaat uit van aankoop op basis van vrijwilligheid, op basis van de marktwaarde. Zij voorziet in vergoeding door het Rijk aan de provincies van vier soorten kosten:

- kosten voor het laten vervallen van productierechten (varkens-, pluimvee- of fosfaatrechten);
- aankoopkosten van bedrijfsmiddelen en bedrijfsgebouwen (te verminderen met de restwaarde na afwaardering of verkoop)
- aankoopkosten van landbouwgrond (te verminderen met de restwaarde na afwaardering of verkoop);
- sloopkosten van gebouwen.

De Regeling bevat verder criteria voor kosteneffectiviteit, inhoudende dat de gemiddelde kosten voor de aan te kopen veehouderijen en landbouwgrond bepaalde bedragen niet te boven mogen gaan.

d. Inzet provincie Noord-Brabant

Gezien de forse overbelasting met stikstof van de meeste Natura 2000-gebieden in onze provincie vinden wij het van groot belang gebruik te maken van de Regeling en de bijbehorende geldmiddelen. Daarbij gaat het ons niet alleen om het aankopen van stallen met het oog op beëindiging van veehouderijen, maar vinden wij ook de verwerving van landbouwgrond belangrijk. Dit kan zowel bijdragen aan extensivering van de grondgebonden veehouderij als aan de transitie van de landbouw in meer algemene zin. Op grondaankopen gaan wij nader in bij kernboodschap 2.

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795489

PS: 4802908

e. Twee bronmaatregelen voor beëindiging piekbelasters

De gerichte aankoop van piekbelasters stikstof is een van de 16 bronmaatregelen voor het terugdringen van de stikstofbelasting van natuurgebieden die de minister van LNV heeft genoemd in haar [brief van 24 april 2020](#) over de structurele aanpak van de stikstofproblematiek.

Een van de andere bronmaatregelen is een landelijke beëindigingsmaatregel voor veehouderijen, waarvoor het Rijk eerste instantie €750 miljoen uittrekt. Deze maatregel zal naar verwachting in de eerste helft van 2021 worden opgesteld.

Beide bronmaatregelen zijn bedoeld voor beëindiging van piekbelastende veehouderijen. De landelijke beëindigingsmaatregel is weliswaar nog in voorbereiding, maar we mogen aannemen dat deze evenals de nu voorliggende opkoopregeling zal verplichten tot intrekking van vergunningen en het - tegen betaling van de marktwaarde - laten doorhalen van varkens-pluimvee- en fosfaatrechten door de stoppende piekbelasters stikstof.

Het belangrijkste verschil tussen de door de provincies uit te voeren opkoopregeling en de door de Rijksoverheid uit te voeren landelijke beëindigingsmaatregel is dat de opkoopregeling voorziet in het sluiten van koopovereenkomsten tussen de provincies en de stoppende piekbelasters stikstof op uitnodiging van de provincies, terwijl de landelijke beëindigingsmaatregel een subsidieregeling zal zijn waarop piekbelasters stikstof kunnen inschrijven. In het kader van de opkoopregeling is maatwerk mogelijk, waarover door de aan te kopen veehouderijen kan worden onderhandeld. Bij de landelijke beëindigingsmaatregel zijn de subsidievoorwaarden bepalend.

Een ander belangrijk verschil is dat voor aankoop van een veehouderij onder de opkoopregeling de marktprijs wordt betaald, terwijl de landelijke beëindigingsmaatregel een gedeeltelijke vergoeding van de vervangingswaarde zal bevatten voor het waardeverlies van de gebouwen.

Bevoegdheid

Het aankopen van veehouderijen is een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. De terbeschikkingstelling van hiervoor benodigde geldmiddelen is een bevoegdheid van Provinciale Staten.

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795489

PS: 4802908

Kernboodschap

- 1. Voor het terugdringen van de stikstofbelasting op hiervoor gevoelige habitats in Natura-2000 gebieden in onze provincie is het goed om zogeheten piekbelasters van stikstof op deze gebieden aan te kopen met gebruikmaking van de hiervoor door de minister van LNV ter beschikking te stellen geldmiddelen.*

De Regeling aankoop piekbelasters stikstof die het Rijk op 2 november 2020 heeft opengesteld biedt een kans om tot vermindering van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te komen. De provincie mag deze kans niet voorbij laten gaan. Volgens de Minister van LNV zal de vrijkomende stikstofdepositieruimte in samenwerking met provincies tevens worden ingezet voor andere doelen (zie onder a. hierboven). Hoe de verhouding zal zijn tussen de inzet voor vermindering van stikstofdepositie en de andere inzet moet worden afgewacht, mede omdat vooraf niet is te zeggen welke piekbelasters met welk resultaat zullen worden aangekocht. Gebruik van de vrijkomende depositieruimte voor het mogelijk maken van nieuwe (economische) ontwikkelingen zal vermoedelijk niet of nauwelijks aan de orde zijn.

Volgens de Regeling is een piekbelaster een veehouderij die op stikstofgevoelig Natura 2000-gebied voor zover gelegen binnen een straal van 10 kilometer van de vestiging van de veehouderij een stikstofdepositie heeft van gemiddeld meer dan 2 mol stikstof per hectare per jaar. Voor beantwoording van de vraag of een bedrijf voldoet aan deze definitie is een nieuwe module, de zogeheten Aankoop-Calculator, toegevoegd aan het rekenprogramma Aerius. Volgens berekeningen van het RIVM voldoen in onze provincie 203 bedrijven met fosfaat- of dierrechten aan de definitie van de Regeling. Hiervan voldoen er volgens het RIVM 152 aan de kosteneffectiviteitscriteria van de Regeling.

- 2. Met gebruikmaking van de Regeling zullen wij ook bij de veehouderijen behorende landbouwgrond aankopen. Deze grond willen wij inzetten in de gebiedsgerichte aanpak stikstof. Hierbij zullen wij streven naar een goed evenwicht tussen enerzijds het terugdringen van de stikstofbelasting van stikstofgevoelig Natura 2000-gebied en anderzijds het bijdragen aan de gebiedsgerichte aanpak stikstof.*

Zoals vermeld in Aanleiding, punt c, biedt de opkoopregeling de mogelijkheid om tevens landbouwgrond van piekbelasters aan te kopen. Als de provincie deze grond inzet voor natuur- of bosontwikkeling dan wel voor extensivering van landbouw in of rondom Natura 2000 gebieden, eventueel door middel van

grondruil, dan neemt het Rijk de afwaardering van de waarde van de grond voor zijn rekening. Wij maken graag gebruik van deze mogelijkheid.

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795489

PS: 4802908

De bijdrage van het Rijk is gebonden aan enkele voorwaarden. Als een piekbelaster landbouwgrond aanbiedt die niet voldoet aan deze voorwaarden, dan kan de provincie deze grond met eigen middelen aankopen. De aankoopbudgetten voor het programma Natuurontwikkeling (inclusief die van het Groen Ontwikkelfonds) bieden hiervoor ruimte voor zover het om (ruil)grond voor het NNB gaat. In totaal bedragen deze budgetten circa €250 miljoen, waarvan circa €45 miljoen specifiek voor aankopen ruilgrond.

De reden om de opkoopregeling mede te gebruiken voor aankoop van landbouwgrond ligt besloten in het volgende. Een belangrijk onderdeel van de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS), die Uw Staten binnenkort ontvangen, is de gebiedsgerichte aanpak, die zich richt op gebieden rondom Natura 2000 gebieden met hun beïnvloedingszones. Deze aanpak heeft een integraal karakter, zodat zij bijdraagt aan diverse doelen, die per gebied verschillend kunnen zijn. Wij spreken in dit verband van de groen-blauwe opgaven in de gebiedsgerichte aanpak stikstof. Naast reductie van stikstofdepositie op Natura 2000- gebieden gaat het onder meer om natuurherstel, aanleg van extra bosgebied, extensivering van de landbouw en het toekomstbestendig maken van onze waterhuishouding. Waar mogelijk koppelen we deze opgaven aan rode opgaven, zoals ontwikkelingen op het gebied van woningbouw, energietransitie en infrastructuur. Voor al deze doelen zijn grondverwerving en gronduitgifte in en rondom natuurgebieden van cruciaal belang.

Bij de prioritering van bedrijven die zich aanmelden voor aankoop zullen wij streven naar een goed evenwicht tussen enerzijds het terugdringen van de stikstofbelasting van stikstofgevoelig Natura 2000-gebied en anderzijds het bijdragen aan de gebiedsgerichte aanpak stikstof. Hierbij nemen wij de omvang en de locatie van de depositievermindering door beëindiging van de veehouderij in aanmerking én de specifieke meerwaarde die het beschikken over de aan te kopen grond kan bieden bij de aanpak van de diverse gebieden.

3. Met gebruik van het volledige bedrag van de rijksuitkering kunnen in onze provincie naar verwachting circa 35 tot 45 veehouderijen worden aangekocht, met circa 300 tot 700 ha grond. In de eerste tranche gaat het om circa 10 bedrijven met circa 100 tot 200 ha grond.

Vooraf is slechts bij benadering aan te geven hoeveel bedrijven zullen worden aangekocht. Onze ramingen laten zien dat met het gebruik van alle drie de tranches van de rijksuitkering voor Noord-Brabant (€53 miljoen) circa 35 tot 45 veehouderijen en 300 tot 700 ha grond kunnen worden aangekocht. Voor de eerste tranche (€15,9 miljoen) gaat het om circa 10 bedrijven met circa 100 tot

200 ha grond. Of deze aantallen werkelijk zullen worden behaald hangt af van de belangstelling die veehouders zullen tonen om zich te laten uitkopen en van de prioritering van de bedrijven die zich aanmelden.

4. *Wij wensen voor zowel deel A als voor deel B van de uitkering van het Rijk de variant "financiering provincie" toe te passen.*

De Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden kent een uitkeringsdeel A en een uitkeringsdeel B, voor onze provincie respectievelijk maximaal €8,4 miljoen en €7,4 miljoen. Verder voorziet de Regeling in een variant "voorfinanciering Rijk" en een variant "financiering provincie". De toepassing van variant "voorfinanciering Rijk" is in beginsel gekoppeld aan deel A van de uitkering en de toepassing van variant "financiering provincie" aan deel B. Provincies kunnen er voor kiezen om de aankopen voor zowel deel A als deel B van de uitkering te doen op basis van de variant "financiering provincie".

In de variant "voorfinanciering Rijk" keert het Rijk alle subsidiabele kosten uit voorafgaand aan de aankoop en is de provincie verplicht om de restwaarde van hetgeen is aangekocht uiterlijk ten tijde van de verantwoording over de besteding van de uitkering te vergoeden aan het Rijk. De restwaarde wordt bepaald ten tijde van de verantwoording, die uiterlijk twee jaar na het sluiten van de koopovereenkomst plaatsvindt. In de variant "financiering provincie" keert het Rijk de subsidiabele kosten uit, verminderd met de voorafgaand aan de aankoop getaxeerde restwaarde van hetgeen zal worden aangekocht.

Wij geven er de voorkeur aan voor beide delen van de uitkering de variant "financiering provincie" toe te passen, vooral omdat hierdoor de administratieve lasten worden beperkt. Dit betekent dat er sprake is van een groter kapitaalbeslag dan bij toepassing van de variant "voorfinanciering Rijk" op deel A van de uitkering. Dit vinden wij gezien de huidige lage rentestanden geen zwaarwegend punt.

Consequenties

1. *Gebruikmaking van de opkoopregeling vergt een provinciaal investeringskrediet van €93 miljoen. De uitgaven ten laste van dit krediet vloeien terug door de uitkering van het Rijk en door inkomsten uit verkoop van hetgeen wordt aangekocht, in totaal €95 miljoen. Wij verwachten dus een positief resultaat van €2 miljoen. Bij de eerste bestuursrapportage 2021 doen wij u een voorstel om krediet te voteren voor in verband met de opkoopregeling.*

Zoals in aangegeven in Aanleiding, onder c, bestaat de uitkering van het Rijk voor zover het om gebouwen en grond gaat uit de aankoopkosten minus de restwaarde. De provincie zal de restwaarde dus moeten financieren totdat deze weer te gelde wordt gemaakt door verkoop van de verworven gebouwen (voor zover ze niet moeten worden gesloopt) en grond. Uitgaande van de in

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795489

PS: 4802908

kernboodschap 4 aangegeven keuze voor de variant “financiering provincie” ramen wij de uitgaven voor het aankopen van veehouderijen op €93 miljoen. De provincie ontvangt naar verwachting €42 miljoen uit verkopen van hetgeen is aangekocht en €53 miljoen van het Rijk, in totaal €95 miljoen. Het positieve resultaat van €2 miljoen wordt voornamelijk veroorzaakt door het verschil tussen het aan- en het verkopen van bij de veehouderijen behorende woningen.

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795489

PS: 4802908

2. *De indirecte kosten (proceskosten) die worden gemaakt in het kader van de aankopen van piekbelasters zijn geraamd op €1,6 miljoen. Wij brengen deze kosten in mindering op het resultaat van de aan- en verkoop van de veehouderijen en de grond.*

Het Rijk vergoedt de zogenoemde proceskosten niet. Hieronder vallen onder meer kosten van taxateurs, notarissen, kadaster en planvormingskosten voor herbestemming van de veehouderijlocatie. Grondverwerfers van de provincie hebben deze kosten geraamd op circa €40.000 per aankoop. Uitgaande van 40 aankopen bedragen de proceskosten €1,6 miljoen in totaal. Wij brengen deze kosten in mindering op het zojuist aangegeven te verwachten positieve resultaat van €2 miljoen.

3. *Ter afdekking van het risico op bodemsaneringskosten zal een bedrag van maximaal €1,0 miljoen worden gestort in de risicoreserve.*

Het Rijk vergoedt geen bodemsaneringskosten, ondanks dat provincies hierop hebben aangedrongen. Grondverwerfers van de provincie hebben aangegeven dat er ondanks aan de koop voorafgaande bodemonderzoeken altijd een restrisico overblijft dat er alsnog een bodemverontreiniging wordt aangetroffen die moet worden gesaneerd. Zij adviseren voor de kosten hiervan een bedrag te reserveren van €25.000 per aankoop. Dit bedrag wordt bij het aangaan van de koopovereenkomsten gestort in de risicoreserve. Uitgaande van 40 aankopen zal er in totaal maximaal €1,0 miljoen worden gereserveerd.

Europese en internationale zaken

Zoals in aangegeven in Aanleiding, onder c , worden de veehouderijen aangekocht op basis van vrijwilligheid, voor marktprijzen. Deze worden op de gebruikelijke manier bepaald op basis van taxaties door gecertificeerde taxateurs. Hierdoor zal geen sprake zijn van staatssteun.

Communicatie

Wij beschikken niet over adresgegevens om piekbelasters rechtstreeks te benaderen. Rechtstreekse benadering vinden wij ook niet wenselijk, gezien het vrijwillige karakter van deelname aan het opkoopproces. Wij geven brede bekendheid aan de opkoopmogelijkheid via verschillende communicatiekanalen, bestaande netwerken, zoals het ondersteuningsnetwerk en VABIMPULS, en de media. Belangstellende bedrijven kunnen zich melden bij het

Ondersteuningsloket Stikstof. Ook vindt een online informatiebijeenkomst plaats voor adviseurs van agrarische bedrijven en andere belangstellenden.

Datum

1 december 2020

Documentnummer

GS: 4795489

PS: 4802908

Vervolg

Veehouders kunnen met ingang van 18 januari 2021 gedurende zes weken kenbaar maken dat zij belangstelling hebben om te worden aangekocht. Na afloop van deze periode volgt selectie van de bedrijven waarmee onze grondverwervers aankoopgesprekken zullen aangaan. Volgens de opkoopregeling moeten de koopovereenkomsten uiterlijk binnen 18 maanden na de inwerkingtreding van de regeling worden gesloten. Aangezien de regeling voor de eerste tranche op 4 november 2020 van kracht is geworden is de uiterste datum voor het sluiten van koopovereenkomsten onder deze tranche 4 mei 2022. Wij verwachten dat de regelingen voor de tweede en de derde tranche telkens een jaar later in werking treden. Van de voortgang houden wij U op de hoogte door middel van de provinciale begroting en de provinciale jaarrekening.

Bijlagen

Geen

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

mr. I.R. Adema

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

Programmamanager: mevrouw C.M.L. (Carly) Jansen, (06) 18 30 30 51,
cjansen@brabant.nl.

Opdrachtnemer: de heer M.A. (Marcel) van Uden, (06) 18 30 33 64,
mauden@brabant.nl.